

PORTADA EDICIÓ IMPRESA LRP ARTS LRP JOVE OPINIÓ REPORTATGES

ENTREVISTES MÉS

ENTREVISTA 10 gener 2020 21.00 h

DOLORS BRAMON Islamòloga

"L'islam és més racional"

Dolores Bramon, fotografiada al claustre de l'edifici històric de la Universitat de Barcelona
JOSEP LOSADA

TERESA MÁRQUEZ

DE TU A TU

"Defenso la pluralitat de l'islam, perquè és una religió en què cada creient s'entén directament amb Déu, sense intermediaris"

MAL INTERPRETAT

"L'Alcorà s'hauria de llegir bé, però massa sovint es llegeix malament. Es pot llegir entenent-lo o es pot llegir deformant-lo"

DEFINICIÓ

"Estat Islàmic ha fet i farà molt de mal a l'islam, perquè el lliga al terror, a la mort i a la destrucció. Un terrorista mai pot ser un bon musulmà. Mai"

'FAMILIARS' MALAVINGUTS

"Totes les religions monoteistes pateixen del mateix: els costa entendre que el seu Déu únic és el mateix Déu que el de l'altre"

Llegint el seu llibre *El islam hoy: algunos aspectos controvertidos* constato que en sabem ben poc, d'aquesta religió tan present a Occident.

El 95% de la ciutadania catalana i espanyola és analfabeta pel que fa al coneixement de l'islam. Però ho és perquè ha estat, hem estat, molt mal educats. Ens han explicat moltes coses que no són certes i això fa que la meva feina i la dels companys que també s'hi dediquen consisteixi primer a *desmaleducar* i després a començar a educar. Tot i això, ha de quedar clar que jo no predico que la gent es faci musulmana!

Li han preguntat sovint si n'és seguidora?

Ah! M'han preguntat de tot sent dona i estudiosa de l'islam, i de vegades de molt males maneres. He rebut correus insultants en què em deien que m'enllitava amb musulmans, en què em titllaven de "porca musulmana". Aquesta islamofòbia de la qual ara tant es parla ha existit

sempre. Curiosament, però, davant d'aquest gran desconeixement sobre una religió que practiquen milions de persones, també hi constato un interès creixent. Jo faig, de mitjana, una conferència sobre l'islam cada deu o quinze dies en diversos llocs de Catalunya i Espanya, i cada vegada hi ve més gent. També en la part final de l'acte, quan s'obre el col·loqui amb el públic, les preguntes acostumen a ser coherents i conseqüents amb tot allò que s'ha explicat.

I a què ho atribueix?

A múltiples factors. Un dels més destacats és que l'islam és la religió que més creix al món i que cadascun de nosaltres tractem amb musulmans cada cop amb més assiduitat. Aquest interès per gent que professa una creença diferent de la nostra sempre és positiu, perquè allò que ens és desconegut fa por i si ens fa por ho rebem malament. Quan t'adones que només es tracta d'una manera de creure en Déu tan normal com una altra, acabes perdent la imatge negativa que en tenies.

Però continua tenint mala premsa.

Precisament. Mala premsa. Els mitjans són força responsables d'haver escampat aquesta imatge plena de tòpics equivocats sobre l'islam, però que respon precisament a aquest desconeixement general instal·lat en l'imaginari de la societat i que tots plegats hauríem d'intentar trencar.

Què n'ha quedat, de prop de vuit-cents anys d'ocupació musulmana del territori?

Principalment, malvolença. Una malvolença instigada per l'Església catòlica, que no hem d'oblidar que considera l'islam com el seu principal adversari. Aquest enfrontament era, és i serà absurd, perquè un bon musulmà i un bon catòlic adoren el mateix Déu. Són com familiars molt mal avinguts, i els dos grups tenen la seva part de culpa en aquesta lluita. Tot i això, no és difícil d'entendre, perquè totes les religions monoteistes pateixen del mateix: els costa entendre que el seu Déu únic és el mateix Déu que el de l'altre. I, per acabar-ho d'emboïcar, històricament i de manera cíclica, una de les

religions, sigui la islàmica, la catòlica o la jueva, s'ha cregut amb el dret d'imposar-se a les altres dues. Per tant, si un té la raó, la resta no la té i immediatament ha de ser menystingut i atacat, perquè esdevé enemic. Aquesta connotació de creure's en possessió de la veritat absoluta no afecta altres creences com el budisme o l'hinduisme. És un ressentiment ancestral que si rasques una mica encara podria renéixer.

No es predica amb la fraternitat i amb l'amor al proïsme?

No gaire, però per part de totes les religions, perquè interessa mantenir aquesta divisió. A tall d'exemple: fa poc vaig assistir a un congrés a Melilla i allà m'explicaven que quan arriba el ramadà, el musulmà convida el veí cristià a compartir amb ell els aliments. Tanmateix, quan arriba el Nadal i el veí vol retornar el gest, es troba amb una negativa, perquè el dirigent religiós del musulmà li ha prohibit expressament. És cert que et pots trobar amb algun dirigent musulmà que t'animarà a celebrar el Nadal amb els cristians, però es poden comptar amb els dits d'una mà. És una mera qüestió d'interessos i de competències!

En el llibre insisteix en la imatge d'un islam integrador i plural que no és la imatge que ens venen.

Perquè fa molts anys que s'imposa el relat fals, encara que sigui cert, que no podem dir que tots els musulmans són una meravella. Una afirmació que tampoc podem fer de tots els cristians! Defenso la pluralitat de l'islam, perquè és una religió en què cada creient s'entén directament amb Déu, sense intermediaris, com és el cas dels catòlics amb el Papa i els bisbes. Hi ha moltíssims islams, perquè cada musulmà practica el seu islam particular, i nosaltres, com a occidentals, tendim a unificar la religió com si fos un tot monolític. Tampoc el cristianisme és tot igual!

Tampoc?

I tant que no! Tenim un bisbe català que es diu Pere Casaldàliga que practica un cristianisme que no té res a veure amb el que practicava qui va ser president de la Conferència Episcopal Espanyola, el cardenal Antonio María Rouco Varela. No poden ser dues persones més

diferents i totes dues són membres d'una mateixa Església. Però, com sempre fem, tenim més tendència a magnificar les diferències dels altres que no pas les nostres.

Si aquesta autoritat papal no té correspondència en l'islam, quin és el paper dels imams?

De vegades, els imams fan més nosa que no pas servei. Teòricament, és una persona més preparada que un fidel normal per indicar i donar consells, però massa sovint qui ostenta el càrrec ho fa més per guanyar-se la vida que no pas perquè ha rebut els coneixements necessaris per exercir aquest magisteri. A més, hi ha un agreujant important. Qui dona beques per formar imams són els països del Golf Pèrsic i, per mi, en aquells territoris no es practica un islam correcte.

Per què?

Perquè allò que fan no s'adiu amb la doctrina de la religió de la qual s'anomenen seguidors. Apedregar una dona fins a la mort acusada d'adulteri no solament és criminal i antinatural, sinó que és totalment el contrari del que diuen que Déu els va dir. Això és pur cinisme. Conec l'Alcorà, perquè l'he estudiat a fons i me l'he llegit tot, i puc debatre amb qualsevol fidel sobre les normes que defensa. Per això, quan els talibans van accedir al poder a l'Afganistan i automàticament van prohibir l'accés al treball a les dones no estaven complint amb les regles de l'islam, que defensa la igualtat entre els dos sexes.

Doncs l'Alcorà s'utilitza constantment per justificar conductes que atempten contra els valors més fonamentals.

Perquè l'Alcorà s'hauria de llegir bé, però massa sovint es llegeix malament. Es pot llegir entenent-lo o es pot llegir deformat-lo. El greu, gravíssim, problema és la interpretació interessada que se'n fa i que acabaran comprant milions de fidels. També hem de tenir en compte que la lletra amb què va ser escrit el llibre sagrat dels musulmans data del segle VII... i estem al XXI. Ja no queda ningú que parli l'àrab de l'Alcorà i alguns dels encarregats de difondre la doctrina de la religió el que difonen són enganys.

Enganys que es fonamenten també en unes tradicions molt arrelades.

Si tu tens d'una banda un llibre que t'ha dictat Déu i de l'altre un conjunt de normes fetes posteriorment pels homes, se suposa que allò que ha de marcar la teva vida és la paraula divina. No hi hauria d'haver discussió: si creus en Déu, fes-li cas i segueix-lo. Les normes no haurien mai de substituir el dictat diví, encara que ho fan com a resposta a aquells interessos dels quals parlàvem. Actualment, es calcula que hi ha uns 1.700 milions de musulmans, i afortunadament els que actuen malament són una minoria. Una minoria, però, que Occident s'encarrega d'assenyalar i magnificar com a exemple del que és la religió. Cal lluitar molt contra l'estigma.

Anem cap endavant en aquest sentit?

És una situació complicada, i accions com les que fa el mal anomenat Estat Islàmic no ajuden gens. Estat Islàmic ha fet i farà molt de mal a l'islam, perquè el lliga al terror, a la mort i a la destrucció. Però s'ha de dir ben alt i clar que un terrorista mai pot ser un bon musulmà. Mai.

No és correcte vincular gihad a guerra santa?

No. L'expressió "guerra santa" no forma part del món de l'islam, sinó que la va utilitzar per primer cop el papa catòlic Urbà II en la Primera Croada en el segle XI per a la recuperació de la Terra Santa. Fa molts anys que lluito perquè la traducció que es fa del terme sigui la correcta. L'Institut d'Estudis Catalans la va recollir de manera correcta com a "esforç", i mantenint que es tracta d'una paraula masculina. No així el diccionari de la Real Academia de la Lengua, que l'any 2014 la va publicar escrita amb i grega, en femení i traduïda com a "guerra santa dels musulmans". Una aberració injustificable que s'ha donat a conèixer, però que no s'ha esmerçat, ni sembla que hi hagi voluntat de fer-ho. El llenguatge ha de tenir una importància cabdal.

Continuem trencant tòpics. Quin és el paper real de la dona en l'islam?

La dona en l'islam, en el marc teòric, és més lliure que la catòlica. Té separació de béns en el moment en què es casa, accés als mètodes anticonceptius... Però a la pràctica la situació és una altra ben diferent, perquè la interpretació de l'Alcorà ha estat feta sempre per homes que han imposat el seu criteri. Un exemple clar: l'Alcorà diu que Déu va crear la humanitat i les traduccions han mantingut des de sempre que Déu va crear l'home, per tant la dona ja queda relegada.

I el mocador?

Tothom pot vestir com vulgui mentre no ensenyi el sexe, diu l'Alcorà. En el cas dels homes només s'han de tapar un lloc i en el de les dones dos, comptant una peça de roba que els cobreixi els pits. La defensa del mocador en les seves diferents variants per qüestions religioses és interessada, i el llibre sagrat no ho recull en cap cas. Una defensa que fins i tot ha estat assumida per les mateixes dones, que en són les perjudicades. A més, també s'ha utilitzat com a mesura de força popular, com en el cas de França, on quan el van prohibir centenars de franceses se'l van posar com a acte reivindicatiu. Estèticament, que tothom vagi com vulgui, però Déu no va dir mai que la dona havia de portar mocador. En especial estic totalment en contra dels vels integrals que impedeixen saber la identitat de la persona que tens al davant.

Hi ha algun país on es practiqui l'islam de manera més fidedigna?

Varien segons el moment històric i, sobretot, polític. Turquia va ser un model a principis del segle XX i ara és tot el contrari. A Tunísia, hi ha un islam millor, però viuen sota el règim d'una dictadura. En canvi, és molt més fàcil dir els països on l'islam que es practica no és l'islam com Déu mana. L'islam té l'obligació de protegir fidels i, en especial, no fidels. Obligació. El pretès Estat Islàmic no es mereix dir-se islàmic perquè atempta contra el cor de la doctrina de la religió musulmana.

L'enemic més gran de l'islam és la ignorància?

En bona part. També hi juga en contra la tergiversació interessada i la imposició de la tradició preislàmica, que

en alguns territoris encara pesa moltíssim.

És una religió democràtica?

Pot ser-ho i, de fet, en l'edat mitjana ho va ser, com també en la Turquia dels anys vint del segle passat. És cert que en els darrers temps s'ha guanyat a pols la fama de no ser democràtica, però tampoc ho són països que en fan bandera, com uns Estats Units que s'autodenominen garants i model de les llibertats mundials i encara tenen obert Guantánamo. I si parlem de democràcia plena, la cosa es complica. Fa poc vaig escoltar una frase que em va encantar i que deia: "Accepto que hi ha democràcia, però l'hem d'acabar de democratitzar. La vaig trobar genial."

Tornem al tema dels infidels. Si no creuen en Al·là, per què se'ls ha de protegir?

Precisem. Si creu en Déu, com que només n'hi ha un, s'ha de protegir l'infidel, sigui cristià, catòlic o jueu. I si és un pagà que no hi creu, se l'ha de perseguir. En aquest darrer cas, primer se l'ha de convidar a abraçar l'islam i si no accepta se'l pot obligar per la força o convertir-lo en esclau. Aquesta és la doctrina recollida a l'Alcorà. En el cas dels infidels creients, l'episodi de protecció més conegut és el dels sefardites, els jueus expulsats pels Reis Catòlics el 1492 que es van establir sense problemes al nord d'Àfrica musulmà sense renunciar a les seves creences.

Un dels episodis divertits del llibre trenca esquemes amb el suposat paradís promès.

Reconec que m'ho vaig passar molt bé escrivint-lo. L'Alcorà parla d'un paradís que espera els creients, homes, que han dut una vida recta, un nombrós grup de verges o hurís per a cadascun i per a la resta de l'eternitat. Jo desmunto aquest conte de fades com a excusa per atraure públic i per demostrar un cop més que la interpretació de la paraula de Déu, feta per homes, només beneficiava els homes.

I la poligàmia?

Doncs l'Alcorà no n'és partidari. I, de fet, la majoria de musulmans no la practiquen, encara que sigui pels nombrosos problemes econòmics que això representa.

Imagineu-vos! Tres o quatre sogres, no sé quants fills... La poligàmia era anterior a l'arribada de l'Alcorà i sembla que Déu no es va atrevir a prohibir-la, però tampoc la va impulsar com a pràctica habitual i la va reglamentar amb un màxim de quatre esposes.

L'islam com a religió és més just que el catolicisme?

No m'atreviria a dir que és més just, però sí més lògic. El catolicisme té un seguit de dogmes que els fidels han de creure, per molt màgics que semblin, com ara quan el sacerdot diu unes paraules sobre una copa plena de vi que es converteix en la sang de Crist. Aquest fet demana un acte de fe, perquè no té cap explicació lògica. L'islam, en canvi, és més de sentit comú. Un altre exemple aclaridor és que tant catòlics com jueus fan un dia de festa a la setmana, en què està prohibit treballar. Diuen que es fa perquè Déu va crear el món en sis dies i el setè va descansar. L'islam, en canvi, respon que Deu és omnipotent, no es cansa, i que, per tant, no li cal descansar, i per això es permet treballar durant tots els dies de la setmana.

Més aspectes que demanen aclariment. Què és una fàtua?

És la resposta que dona un jurista a una pregunta que li fa un musulmà. Una de les més conegudes va ser la que va emetre Jomeini, el líder de la revolució iraniana, l'any 1989 i que condemnava a mort l'escriptor Salman Rushdie pel seu llibre Els versos satànics, que considerava blasfem. Aquell edicte religiós va obligar l'autor a amagar-se durant anys per evitar ser assassinat, però la fàtua queda sense efecte quan qui l'ha emès mor. A més, l'islam preveu que si la resposta a la consulta que s'ha fet no convenç el fidel en pot fer una altra i aplicar la nova resposta obtinguda. L'any 2004 hi va haver una fàtua molt important emesa per l'imam de la mesquita de París que dona permís per fer trasplantaments d'òrgans, operacions d'estètica i que permet tots els anticonceptius mentre no siguin perjudicials per als seus usuaris. En aquest cas, la píndola del dia després s'allarga fins als catorze dies, perquè es va establir que l'ànima no arriba al futur fetus fins passat aquest temps.

Estan a favor de l'avortament?

No hi ha una condemna total, sinó que hi ha eximents. I sobretot dependrà de l'imam a qui es consulti o del mateix sentit comú de l'afectada. En alguns casos s'ha admès com a argument per avortar que la dona manifesti que el fill li desfigurarà la figura.

En altres camps, però, l'Alcorà no sembla tan avançat. Per exemple, recull les amputacions com a càstig.

És cert. El llibre sagrat ho recull, però els llibres sagrats s'han de llegir sencers, perquè més endavant hi trobarem que abans de l'amputació recomana primer la compensació econòmica i, després, el perdó.

Què atrau la gent a fer-se musulmana?

Que és una religió més racional que la catòlica o que altres creences monoteistes. Tampoc vol dir que sigui més fàcil, però com a mínim no et fan combregar amb rodes de molí.

És difícil ser un bon fidel?

No ho sé, suposo que depèn de la voluntat de cadascú, però partim de la base que un musulmà té llibertat de pensament, cosa que un catòlic no té.

S'hauria pensat mai que l'islam estaria tan mal interpretat?

No pas. Li he dedicat tota una vida d'estudi i m'adono que avui encara queda molt camí per recórrer i per trencar estereotips. L'islam va entrar com a estudi a les universitats catalanes l'any 1994! I tant aquí com a la resta d'Espanya es manté la resistència a aprofundir-hi.

UN TREBALL PROLÍFIC

Dolors Bramon és doctora en filologia semítica i en història medieval per la UB. És emèrita d'aquesta universitat i de l'Institut d'Estudis Catalans i professora de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona. Experta en el món semític i l'islam, és autora de diversos llibres, l'últim dels quals ha estat la revisió i traducció al castellà (2019)

de L'islam avui: alguns aspectes controvertits, de l'editorial Fragmenta (2014). Ha col·laborat en nombroses obres col·lectives i és presidenta de la World University Service of the Mediterranean (WUS MED). Treballa en els camps de la geografia àrab, les minories religioses a la corona catalanoaragonesa, els arabismes en les llengües hispàniques i en la toponímia catalana, la història andalusina i la teologia de l'islam. Ha impartit cursos especialitzats en diverses fundacions i institucions.

VIOLÈNCIA DE GÈNERE

L'Alcorà parla de pegar les dones? Dolors Bramon reflexiona en el seu llibre sobre un dels aspectes més controvertits del llibre sagrat i sobre el qual hi ha hagut moltíssimes interpretacions interessades. La islamòloga constata que el text recomana als marits colpejar les dones en determinades situacions, però ho atribueix a un temps passat concret en què la violència de gènere era permesa i fins i tot fomentada "tant per l'islam, com per la mateixa Bíblia". Bramon, a més, precisa que alguns intèrprets del llibre sagrat dels musulmans apliquen la filosofia del gradualisme, que no és altra que especificar els passos que ha de seguir el marit abans de posar la mà sobre la seva esposa: amonestació, deixar-la sola al llit sense sexe ni companyia i, per acabar, i si no hi ha més remei, colpejar-la. Finalment, també s'especifica que només se la pot pegar amb un bri d'herba o de palla o amb una ploma d'ocell, mai fer-ho amb força ni a les parts sensibles del cos i no deixar-li ni cicatrius ni hematomes.

ESCRIURE UN COMENTARI